

Rekordgammal storspov ringmärktes i Västmanland

Text: Gunnar Lignell

Redan under 1920-talet bedrevs organiserad ringmärkningsverksamhet i Västmanland av några entusiaster. En av dessa var stadsombudsmannen Ragnar Tenow. Han var född i Karlstad år 1885, flyttade till Västerås 1913 och började antagligen kort tid efter det att han kommit till Västerås att ringmärka fåglar. Ringarna rekviderades från Naturhistoriska Museet i Göteborg. I ett brev daterat den 29 april 1926 från professor L.A. Jägerskiöld förtecknas 206 översända ringar av 5 olika ringtyper att användas under våren och sommarens märkning.

Det är en av dessa ringar, D1266, avsedda för som det står i brevet för "Fiskmåsar, storspovar, kärrhökar", som kommer att få en mycket speciell betydelse. Ragnar Tenow märkte en del själv, men delegerade också ut en del av ringmärkningsarbetet. En av dem som fått förtroendet att ringmärka var Gottfrid Lindberg i Strömsholm.

Den 4 juli 1926 var en klar och fin söndagsmorgon. Gottfrid tog sin stövartik med sig och gick ner mot Hamraviken söder om gården Strömsvik i Strömsholm. En storspov varnade enträget hela tiden och Gottfrid anade att det fanns storspovsungar i närheten. Hunden nosade upp en av dem och den ringmärktes, noterades i journalen och lades tillbaka på marken. Föga anade Gottfrid att den fågel han nyss satt en ring på, länge skulle vara den äldsta kända fågeln i världen och i landet.

Drygt 30 år senare ger sig en annan herre ut på en promenad, nu dock inte med en ringmärkartång, utan med ett gevär på axeln. Mannen, vars namn är okänt, bor i Norfolk uppe vid

FOTO: JÖRGEN LINDBERG

en plats som heter Blakeney Point alldeles vid Nordsjön. Det är den 25 januari 1958 och mannen ämnar skjuta övervintrande fågel vid kusten. En av de fåglar han skjuter denna dag visar sig ha en sliten ring kring benet. På något sätt förstår jägaren att det kan vara intressant med denna ring och skickar ringen med benet till British Museums naturhistoriska avdelning.

Därefter vidtar en korrespondens mellan London och Göteborg kring fyndet med ett första meddelande den 26 februari 1958 från London. I det kortfattade brevet redovisas översiktligt omständigheterna kring fyndet, bland annat att fågeln hittats som död.

Den 4 mars 1958 svarar Göteborg med detaljerade data kring märkningen och med den anmärkningen att detta återfynd torde vara den hittills äldsta ringmärkta fågeln i världen. Upphittaren hade bett att få behålla ringen, men från Göteborgs sida tycker man att en sådan gammal ring snarast hör hemma på British Museum eller på Göteborgs Naturhistoriska museum.

Den 28 mars svarar London entusiastiskt över återfyndet och skriver att Göteborgsmuséet absolut skall behålla ringen i sina samlingar.

Ett drygt år senare är fyndet av den gamla storspoven rapporterad i Göteborgs musei årstryck 1959. Jag citerar direkt ur denna källa; *"Ett intressant återfynd från England utgör storspoven D.1266, som uppnått en ålder av icke mindre än nära 32 år. Denna storspov märktes vid Strömsholm, Strömsvik, Västmanland den 4:7 1926 av herr R. Tenow, Västerås, och sköts vid Blakeney Point på nordkusten av Norfolk i England den 25:1 1959 (fel årtal, min anm). Storspoven var i utmärkt kondition och fullt livskraftig. Tars och fot finns på British Museum i London. Den insända ringen var starkt sliten men samtliga siffror tydligt läsbara. Ifrågavarande storspov, märkt med ringen Museum Göteborg Sweden D. 1266, är sannolikt den äldsta i världen återfunna ringmärkta fågel."*

I den ringmärkningsjournal för 1926 som finns i Göteborg över "i trakten av Västerås märkta fåglar" finns en uppgift för just ring D. 1266, "märkt av L-g". I en skrivelse upprättad av Ragnar Tenow, och som jag i form av en kopia fått av hans son Olle Tenow i Uppsala, framgår att Ragnar överlämnade fyra ringar i D-serien (D.1265-D.1268) till Gottfrid Lindberg i Strömsholm.

En som uppfattade och hade läst årstrycket från Göteborgs Naturhistoriska Museum, var dåvarande lektorn i biologi vid Västerås högre allmänna läroverk, Bertil Walldén. Västmanlands läns tidning hade i en artikel efterlyst en G Lundberg som märkare av fågel. Bertil Walldén, som var en nitisk själ, gjorde efterforskningar i Strömsholm och fick genom äldre boende där reda på att G Lundberg i själva verket hette Gottfrid Lindberg. Fram till 1934 hade Gottfrid Lindberg varit bosatt i Borgåsund, men hade sedan flyttat till Karlskoga. Vid Walldéns kontakt med honom var han fyllda 75 år, men kom mycket väl ihåg omständigheterna kring märkningen av storspoven vid Strömsvik för 34 år sedan.

Hur gammal den här storspoven slutligen skulle ha blivit, om den inte hade skjutits i England 31 år och 6 månader efter märkningen kan vi naturligtvis aldrig få veta. Längre var denna storspov den äldsta kända ringmärkta fågel i världen.

När storspoven i Strömsholm märktes hade ringmärkning i Sverige skett i 15 år. Sedan återfyndet i januari 1958 har antalet märkta fåglar i Sverige ökat dramatiskt. Kunskaperna om fågelflyttning och inte minst överlevnad för märkta fåglar har hela tiden ökat. Det internationella utbytet mellan ringmärkande nationer har också gjort att data om äldre återfynd har ökat markant. Vår västmanländska storspov är numera detroniserad som världens äldsta vilda ringmärkta fågel.

Havsfåglar är den grupp av fåglar som har den högsta noterade åldern. Den äldsta kända vilda fågel i världen är en kungsalbatross i Nya Zeeland som blev minst 58 år gammal. Europas hittills äldsta fågel anses vara en mindre lira som ringmärktes som häckfågel 1957 och kontrollerades senast år 2002 i samma koloni. Ringen hade då bytts ut två gånger under dessa närmare 45 åren.

I Sverige är det framförallt sillgrisslor som har tendens att nå höga åldrar och det finns en hel del återfynd av sillgrisslor över 30 år gamla. Den äldsta svenskmärkta fågel är hittills, så vitt jag känner till, en sillgrissla som kontrollerades levande på häckplatsen år 2008 vid 42 år och 10 månaders ålder.

I Sverige har även en kungsörn uppnått den imponerande åldern 32 år. Ringslitage är ett stort problem när fåglarna blir riktigt gamla, men även här pågår en utveckling för att förbättra ringarna. Ju fler år som går och ju fler fåglar som märks kommer nog att på sikt att innebära att nya åldersrekord kommer att noteras för många olika arter. ■

Tryckta källor finns på sid. 29